

Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.

5000 Szolnok, Szántó körút 52. II/5.
e-mail: kiszelovicsildiko@upcmail.hu

Sz.: 8 / 2014.

TISZASÜLY
KÖZSÉG
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVE
ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

Szolnok, 2015. november hó

Aláírólap

Tiszasüly község településrendezési tervének
Örökségvédelmi hatástanulmány munkaréséhez

Vezető településtervező:

Kiszelovics Ildikó

TT-1-16-0238

településmérnök, városépítési
városgazdasági szakmérnök

Régész szakértő:

Dr. Csányi Marietta

TARTALOMJEGYZÉK

- 1. Bevezetés
- 2. Vizsgálat
 - a.) Történeti leírás
 - b.) Természet, táj, tájhasználat- településhálózat és településszerkezeti összefüggések
 - c.) Településkép és utcakép
 - d.) Településszerkezet és területhasználat
 - e.) Településkarakter: telekszerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok
 - f.) Védettségek: régészeti és műemléki, területi és egyedi
 - g.) Az örökségi értékek elemzése
 - h.) Területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében
- 3. Örökségvédelmi hatástanulmány régészeti munkarész
- 4. Változtatási szándékok
 - a.) Településhálózati és tájhasználati változás
 - b.) Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

- c.) Infrastrukturális változás
- d.) Népeség, életmód, társadalom, kultúra változása

- 5. Hatáselemzés

- a.) Történeti településhálózati következmények
- b.) Természeti, táji hatások
- c.) Településkép feltárulásának változásai
- d.) Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei
- e.) Történeti térbeli rendszerek alakulása
- f.) Műemléki együttesek, műemlékek jelentőségének alakulása
- g.) Műemlékek fenntarthatóságának, megújulásának gazdasági esélyei
- h.) Településkarakter változásainak hatásai
- i.) Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései
- j.) Folyamatok iránya, visszafordíthatósága
- k.) Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

- 6. Összefoglalás

- 7. Nyilatkozat

1. BEVEZETÉS

Tiszasüly Község örökségvédelmi hatástanulmánya a településrendezési terv munkarésze a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. Törvény 66. § (2) bekezdése, és a 4 / 2003. (II.20.) NKÖM rendelet alapján készül.

Tiszasülyre vonatkozóan valamennyi, múzeumi adattárakban, szakirodalomban, levéltárakban fellelhető kiadvány és dokumentum, valamint helytörténeti kiadvány felhasználásra került, továbbá figyelembe lett véve a Polgármesteri Hivatal, és a helyi lakosok tájékoztatása, adatközlése.

Az örökségvédelmi hatástanulmány fejlesztési elképzeléseit, céljait, a fejlesztés fő irányait a képviselőtestületi határozattal elfogadott településfejlesztési koncepció tartalmazza.

2. VIZSGÁLAT

A település épített és természeti értékeivel külön helyi értékvédelmi vizsgálat foglalkozik, amelyben feltérképezésre került a településen található védelemre érdemes helyi érték.

a.) Történeti leírás

Oklevelek említik először 1311-ben. Ekkor Nógrád megyei Fogasi Gergelyé volt, aki fiú örökösök hiányában Anasztázia és Erzsébet nevű leányai javára végrendelkezett. Végrendeletét Károly Róbert 1318-ban erősítette meg. Ezt követően majd két évszázadig keveset tudunk a településről, illetve birtokosairól. Scheftsik György szerint a XIV. század közepétől az Aba nemzetségből származó Kompolthy családé, ezt azonban okleveles adatok jelenleg nem támasztják alá. Nemeseit 1309-ben a roffi rév áthelyezésével kapcsolatos oklevél említi, majd 1421-ben már mint faluról emlékeznek meg róla. 1466 táján a Bessenyei család birtokolta zálogjogon, de 1500 körül a Kompolthyak visszaváltották. 1483-ban Süly Etele de Sywl Györgyé volt. 1510. március 23-án Kompolthy János fiai, Zsigmond és Ferenc egyezséget kötöttek a velük közeli rokonságban álló Országh testvérekkel birtokaik kölcsönös öröklésére vonatkozólag. Amennyiben Süly egyáltalán Kompolthy birtok volt, úgy e szerződés nyomán került az Országh család birtokába, miután a Kompolthyak 1522-ben kihaltak. Az elkövetkező évtizedekben a települést a kiskorú Országh Kristóf tulajdonában találjuk, kinek gyámjaként átmenetileg Losonczi István is birtokolta.

Országh Kristóf halála után II. Miksa 1569-ben az örökséget Sirok és Oroszlánkő váraihoz tartozó jószágaival együtt, az elhunyt nővérének Országh Borbálának és férjének, Török Ferencnek adományozta, majd később Ungnád Kristóf birtokolta. A XVI. század második felének dézsmajegyzékeiben rendszeresen szerepel.

A XVII. század második harmadától a Bessenyeieket említik Süly birtokosaként, kik feltehetően katonai érdemeikért kapták meg a századforduló táján. 1652-ben az elhalálozott Bessenyei Boldizsár birtokai között találjuk. A következő évben a Gócza család szerezte meg egy részét.

1693-ban a Dorogffy család birtokában volt a falu 1698-ban Almásy János királyi táblái

jegyző megvásárolta Bessenyei András sülyi, vécsei, gyendai és kötélki birtokait, s ettől

kezdvé a települést az Almásyak, valamint a családjukba beházasodott Hellebronthok és egyéb rokon családok birtokolták.

Az 1704/1706. évi rác pusztítások nyomán elnéptelenedett, de lakosságának egy része ezt követően még visszaköltözött.

A II. József - féle népszámláláskor lakosságát Kőteleknél vették fel, mivel ekkor e falu pusztája. Tiszasüly 1872 -ben alakult községgé és vált külön Kőtelektől, majd 1977- ben ismét önállóságát veszítette, melyet 1989- ben kapott vissza újból.

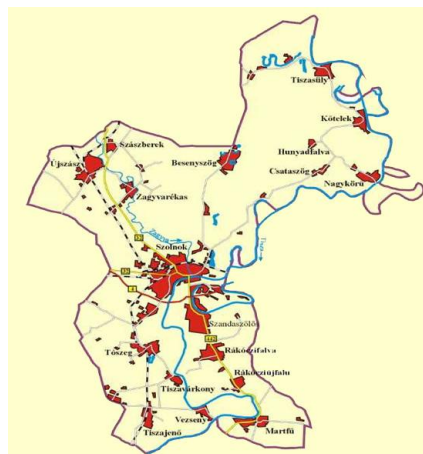
6.) Természet, táj, tájhasználat- településhálózat és településszerkezeti összefüggések

Tiszasüly Község Magyarország keleti részén, az Észak - Alföldi Régióban, Jász - Nagykun - Szolnok Megyében, a Szolnoki Járás területén található.

Tiszasüly a 3224 – es jelű Szolnok – Kőtelek – Tiszasüly országos mellékúton, vagy a 3225. jelű Szolnok – Besenyszög – Tiszasüly - Jászkisér országos mellékúton érhető el.

A településnek közúti kapcsolata van továbbá Jászladány településsel a 3226. jelű országos mellékúttal, valamint Tiszaroff településsel a 3234. jelű országos mellékúttal, amely a Tiszán átvezet kompkapcsolattal.

Tiszasüly közúti kapcsolata kielégítő, a megyeszékhely, Szolnok két irányból is megközelíthető, míg a megye más városai közül Kunhegyes közelíthető meg kompon keresztül.

A település igazgatási területének a szomszédai:

- Északon: Jászkisér, Pély (Heves megye)
- Keleten: Tiszaroff
- Nyugaton: Jászkisér, Jászladány
- Délen: Besenyszög és Kőtelek.

Tiszasüly település a Szolnoki – Ártér nevű kistáj területén fekszik.

Magyarország kistáj kataszterében azonosító száma: 1.7.14.

A kistáj Jász – Nagykun - Szolnok megye területén helyezkedik el. A kistáj területe 700 km².

A település teljes igazgatási területe: 9148,2 ha, ebből belterület: 169,6 ha.

A kistáj települései:

1 = Ballatelep (Törökszentmiklós), 2 = Besenyszög, 3 = Csataszög (Nagykörű), 4 = Hunyadfalva, 5 = Kőtelek, 6 = Nagykörű, 7 = Szajol, 8 = Szakállas, 9 = Szandaszőlős (Szolnok), 10 = Szolnok, 11 = Tiszabő, 12 = Tiszajenő, 13 = Tiszapüspöki, **14 = Tiszasüly**, 15 = Tiszatenyő, 16 = Tiszavárkony, 17 = Tószeg, 18 = Vezseny

Domborzati adatok

A kistáj 85 és 91 m közötti tszf -i magasságú tökéletes síkság. A domborzat 70% -a az ártéri szintű síkság orográfiai domborzattípusába sorolható Szolnoktól Ny-ra az értéri lösszel fedett hordalékkúp-síkság enyhén hullámos, a központi részen pedig gyakoriak a rossz lefolyású elzárt medencék. A kistáj domborzati képét és morfológiai formáit a futásirányát sokat változtató Tisza és a Zagyva határozta meg. A felszínt elhagyott folyómedrek, morotvák rendkívül gazdag hálózata borítja.

Földtani adottságok

A pannon után rendkívül dinamikusán süllyedő felszínt az Északi-középhegységből érkező folyók töltötték fel, főként finom szemű (iszapos, agyagos) üledékekkel. A kistáj felszín közeli üledékeinek döntő többsége már a Tiszához és a Zagyvához kapcsolódó holocén öntésszap, öntésagyag.

A Zagyva, a Tarna és a Tisza sűrűn kanyargó medreivel a felszín közeli üledékeket jelentősen átmozgatta.

Éghajlat

A terület mérsékelt meleg-száraz és a meleg-száraz övek határán terül el, de a D-i részek már igen szárazak.

A napsütéses órák száma É-on 1970-1980, D -en 2020 óra körüli, a nyári napfénytartam 800-820 óra.

A hőmérséklet évi középértéke 10,2 - 10,3 °C, a vegetációs időszak középhőmérséklete pedig 17,2 °C. Ősszel, okt. 18-20 között várhatóan újra 10 °C alá süllyed a napi középhőmérséklet.

A fagyoktól mentes időszak okt. 20 és 22 között ér véget. A legmelegebb nyári max. hőmérsékletek sokévi átlaga 34,4 °C, ÉK-en 34,7 - 34,9 °C, a leghidegebb téli maximumok átlaga pedig -17,0 °C.

Az évi csapadékösszeg a kistáj nagy részén 500 és 530 mm között van, de D -en még ennél is alacsonyabb értékek, 480-500 mm várható. Ez a kistáj az ország legszárazabb területei közé

tartozik. A vegetációs időszakban kb. 300, de D -en csak 280-290 mm csapadék várható. A téli időszak hótakarós napjainak száma 33-34, az átlagos maximális hóvastagság 15-16 cm.

A szélirány gyakoriság elég egyenletes, sorrend szerint az É-i, ÉK-i, Ny-i irányok követik egymást. Az átlagos szélsébség 2,5 m/s körüli.

A kistáj D-i része igen száraz, az ország egyik legszárazabb vidéke. Csak öntözéssel gazdaságos a vízigényesebb kultúrnövények termesztése.

Vízrajz

A Tisza Tiszasülytől a Körös-ér torkolatáig terjedő 88 km-es szakaszának ártere. A Tiszába folyik jobbról: a Dobai - föcsatorna, a Millér, a Zagyva, a Gerje - Perje és a Körös - ér, balról: a Mirhó - Gyolcsi - föcsatorna, a Gyenda - Tiszabői - föcsatorna, a Ballai - föcsatorna. Szélsőségesen száraz, gyér lefolyású, erősen vízhiányos terület.

Lf=0,5 l/s.km² Lt=6% Vh=180 nm/év

Az árvizek fő időszaka a kora nyár, míg a kisvizek ősszel és télen gyakoriak. A Tisza vízminősége II., a Zagyvaé III. osztályú. Az időszakos belvizek levezetését mintegy 700 km-es csatornahálózat biztosítja.

Az állóvizek között a mesterséges tározók és halastavak vezetnek. A 10 tározó felszíne 753 ha, a legnagyobb a Tiszasülyi-tározó (219 ha).

A talajvíz mélysége Szolnoktól É-ra a Dobai - föcsatorna mellett még 2 m sincs. Tágabb körzetében 2-4 m. Szolnoktól D-re és a bal parton 4-6 m az átlagos mélység. Mennyisége nem számottevő. Kémiai jellege Szolnoktól É-ra nátrium-hidrogénkarbonátos, D -re a kalcium - magnézium - hidrogénkarbonátos a nagyobb területű. Keménysége Szolnoktól É-ra 25-35 nk⁰, D-re viszont nagy területen a 45 nk⁰-ot is meghaladja.

A kistáj nagy geotermikus gradiens értéke miatt sok a termálvizű kút. Így Besenyszögön 60 °C, Kötelen 62 °C, Szolnokon több 60 °C feletti (a fürdőé egyben gyógyvíz is) hévízű kút található, amelyek különböző célú hasznosítást szolgálnak.

Növényzet

A kistáj a Tiszántúli flórajárásba tartozik. Potenciális erdőtársulásai a bokorfüzesek, a fűzligetek, a kőris - mézgáséger láperdők és a tölgy - kőris - szil ligeterdők. Az iszapvegetáció jellemző lágyszárú fajai az édesgyökér, az iszaprojt, a henye vasfű, a barna palka, stb.

Az erdőgazdasági területeken zömében légylombos, fiatal-és középkorú erdők díszlenek. Az erdők átlagos folyónövedéke 3,0 m³/ha körül váltakozik.

Az elterjedtebben termesztett mezőgazdasági főnövények a búza (20-32 q/ha), az őszi árpa (20-35 q/ha) és a cukorrépa (200-500 q/ha).

Talajok

Az uralkodó talajtípus az ártéri jellegnek megfelelően a kistáj É-i felében löszön, a D-i felében allúviumon képződött, nehéz mechanikai összetételű (agyag, agyagos vályog) réti és öntés réti talaj. Területi részarányuk 22, ill. 41%.

Jelentős a szikes talajok részaránya is (29%). A teljesen terméketlen szoloncsák - szolonyecok kiterjedése csupán 1%. A magasabb térszínek löszös üledékein 7%-os kiterjedésben réti csernozjomok, jelentéktelen területre korlátozottan pedig alföldi mészkövedékes csernozjomok

alakultak ki. DK-en kis területen (1%) a Duna-Tisza közti homokhát nyúlványaként humuszos homoktalaj fordul elő.

Sajátos táji adottság

A kistáj településeinek egy része nemzetközi átmenőforgalmat is lebonyolító főútvonal mellett helyezkedik el, más része azonban csak alacsonyabb rendű, zömmel bekötőútról érhető el. A kistáj legjelentősebb üdülési adottsága – a Tisza és holtágai mellett – a feltörő gyógyvíz, amelyre több helyen fürdőközpont települt (Szolnok, Tiszajenő, Tiszasüly). A Tisza-mente túlnyomóan a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet része.

Tájtípológiai összesség

Szélsőségesen meleg, száraz, erősen vízhiányos terület. A Tisza védgátai között a hullámtér időnként magas talajvízállású, nyers öntésiszappal borított alacsonyártéri síkság.

A nagyobb terület azonban rét, legelő és ártéri ligeterdő, amelynek főleg füzes - nyáras típusa az elterjedt, bár kevés tölgyes maradvány is előfordul.

A védgátakon kívül K-ről kizárólagosan, Ny felől is nagy területeken mentesített árteret találunk alacsonyártéri síksági helyzetben, magas talajvízállással. Rajta a szántóföldi hasznosítás a túlnyomó, erős kultúrsztyep külsőt adva a tájnak.

A kevés kertet és szőlőt a térszín fölé emelkedő, löszös-homokos felszínű folyóhátakon művelik.

A tájhasználatot jelentősen megváltoztató, befolyásoló tervezett beruházások a település külterületén a következők:

- Kerékpárút hálózat tervezett Kőtelek és Besenyszög irányában.

Az elmúlt években a külterületi tájhasználat jelentősen megváltozott a Tiszasüly - Hanyi árvízi véstározó építésével. A tájhasználatot befolyásolta az új árvízvédelmi töltése.

A település külterületén országosan és helyileg védett és védelemre tervezett természeti területek és egyedi értékek is találhatók.

A természetvédelemmel, természetmegőrzéssel érintett területeken elsőrendű cél a terület ökológiai egyensúlyának fenntartása, a természeti és természetközeli helyek védett állat, és növényvilágának fenntartása, a természetesen kialakult állapot megőrzése.

A külterület jelentős része mezőgazdasági terület, szántó valamint legelő területek, melyet művelnek, e területekre a mezőgazdasági tájhasználat a jellemző.

A külterület kisebb hányada erdő terület.

Lényeges tájképi elem a nagykiterjedésű halastavak rendszere, melyek jelentős területeket lefednek.

Ugyancsak meghatározó a Tisza folyó és annak nagykiterjedésű árterülete.

Tiszasüly külterületén jelentős számú régészeti lelőhely és régészeti érdekű terület található. Fenti lelőhelyekkel részletesen a régészeti fejezet foglalkozik.

A település szerkezetével külön fejezet foglalkozik részletesen.

c.) Településkép és utcakép

Településszerkezetét tekintve a központi kisebb területegységen halmazos szerkezetű, mely a Tisza kanyarulatát követő vonalvezetésen, a kialakult szabálytalan köztereken, kisebb zugokon, utcákon látszik.

A központi rész halmazos szerkezetén szabálytalanabb telekstruktúra, elaprózódott telekméretek alakultak ki.

A központi részhez tapadt a település döntő hányadát képviselő új utcanyitások, már a mérnöki tervek szerint, szabályosan készültek, Ezen utcák telkei szabályos alakúak és tömbönként közel azonos telekméretekké lettek tervezve, és a tömbön belüli esetleges felaprózódás - mely csak kivételesen fordul elő - későbbi telekosztás következménye.

A mérnöki tervek alapján létesült a halmazos szerkezethez hozzátapadt szabályos utcavonal vezetésű részek, ahol jellemzően azonos telekméretek, szabályos telkek és utcák találhatók. Ezek a részek a település központjától délre lévő utcák. A belterületre jellemző, hogy a falusias gazdálkodásra alkalmas életvitelnek megfelelő nagyobb telekméretek alakultak ki.

A belterület fásítása nem minden utcán alakult ki. Törekedni kell az utcafásítások pótlására, telepítésére.

Az utcafásításokat egységes fasorrá kell szervezni, ami az egyébként mutatós településképet még jobban kiemeli.

d.) Településszerkezet és területhasználat

Egyutcás, egykor kertes település, amely árvízmentes helyen települt a Tisza mellé. A

tornácokat a századfordulótól rácsos elejére is készítették, fűrészelt díszítéssel.

A Tisza menti település életére rendkívül jelentős hatással voltak a XIX. század második felének nagy ármentesítési és belvízrendezési munkálatai, melyek csaknem ötven évig folytak.

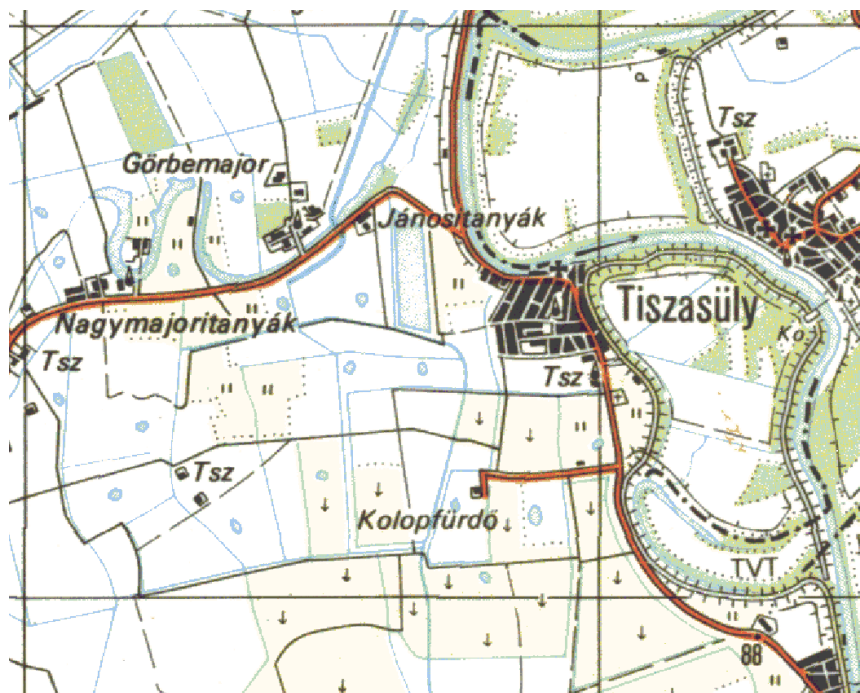
A gátépítések a település képét is megváltoztatták, mivel az ártérre kikerült házsorok fokozatosan eltűntek az elkövetkező években.

I. katonai felmérés

Mint a legtöbb Tisza partra épült településnél, Tiszasülynél is megfigyelhető a Tisza medrét párhuzamosan követő települési főutca, valamint erre a főútra kifutó párhuzamos települési lakóutcák.

A településre a szabályos utcahálózat és telekosztás jellemző, a települési történelmi magban figyelhető meg egy kisebb elaprózódás a telkek vonatkozásában.

III. katonai felmérés

e.) Településkarakter: telek szerkezet és telekhasználat, beépítési mód és épülettípusok

A település történetével összefüggő, kis területen lévő halmazos településszerkezet jellemzője a szabálytalan alakú, és szabálytalan telekkapcsolatú tömbök. Fenti területeken intenzívebb a beépítés.

Tiszasüly lakóterületein a jellemző beépítési mód az oldalhatáron álló családházak beépítése. A beépítés mértéke a telekterülettől függő, jellemzően nagyobb telekméretű telkeken a beépítés 30% alatt van. Az oldalhatárra épült családházak területük előkert tekintetében változatos képet mutatnak, a településen belül egyes tömbökben előkert nélküli a beépítés, máshol 3-5 méteres előkertek vannak.

A település központi részén a Kiséri mentén és a Móra Ferenc út környékén lévő intézmények jellemzően szabadonállóak, de méreteik miatt a telek szélességének hangsúlyos elemei. Az intézményi terület sűrűsége és beépítési százaléka magasabb a családi házas területeknél, átlagosan 40 - 50%.

f.) Védettségek: régészeti és műemléki, területi és egyedi

Régészeti lelőhelyekkel és régészeti érdekű területekkel, a régészeti örökséggel jelen hatástanulmány régészeti örökség fejezete részletesen foglalkozik.

A településen országos műemléki védelem alatt álló építmények a következők:

1. Római katolikus templom

Tiszasülyön, a Szent László utcán, az árvízvédelmi töltés mellett található (Szent László utca 4., hrsz:1)

A településen *ex – lege védelem alatt álló* értékek a következők:

- **Szil - ér dűlő halom I**
- **Szil - ér dűlő halom II**
- **Nyárfás (Bárány járás I.) halom**
- **Nyárfás (Bárány járás II.) halom**

A településen *helyi művi védelemre tervezett* építmények, építményrészletek, műalkotások a következők:

- Sajfoki szivattyútelep
- Faluház, Fő út 49.
- Népi lakóház, Fő út 66.
- Népi lakóház, Kiséri út 29.
- Népi lakóház, Fő út 17.
- Népi lakóház, Fő út 28.
- I. világháborús emlékmű, Kiséri út
- Egykori temető keresztje, Berze N.J. út mellett

A település igazgatási területén nemzeti park nincs, azonban európai jelentőségű, országos és helyi jelentőségű természetvédelmi területek egyaránt megtalálhatóak. (Az egyes védelmi célú területek átfedésben vannak egymással.) Az OTTrT szerint és a megyei szintű területrendezési tervben foglaltak alapján a község igazgatási területe a védett természeti terület övezetébe (Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet területe), a természeti terület övezetébe (Tisza-folyó és ártere, Gémes, Homok-éri halastavak környezete, stb.) sorolt, az országos ökológiai zöldfolyosó övezetébe (Nagymajori rész, Tamáshát, Csillag-lapos) tartozik.

Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek a Natura 2000 területek.

Az európai közösségi jelentőségű, természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet alapján az Európai Közösségek Natura 2000 hálózatába tartozó, (kihirdetett, illetőleg a korábban kijelölt területeken előforduló), valamint kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok, és az ott élő állatok és növények élőhelyének megóvása, a biológiai sokféleség fenntartásához, a biodiverzitás megőrzéséhez szükséges szabályok megállapítása, betartatása a település közigazgatási területén. (45/2006 XII. 8. KvVM Rendelet megerősítette a kijelölt területek védelmét.)

Különleges madárvédelmi területek

Közép-Tisza (HUHN 10004) – helyrajzi számok megegyeznek a Közép-Tiszai TK alább ismertetett helyrajzi számaival.

Kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területek

Közép-Tisza (HUHN 20015) – helyrajzi számok megegyeznek a Közép-Tiszai TK alább ismertetett helyrajzi számaival.

Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett természeti terület

Ide vonatkozó jogszabály még a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet a védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről, és az 1996. évi LIII. Törvény a természet védelméről.

A településen külön jogszabállyal védett, országos jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt álló terület a **Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet**, mely a **Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság** működési területén található.

A **Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet (KTTK)** a 2/1978. OKTH határozattal jött létre. A védettség fenntartásáról az 59/2007. (X.18.) KvVM rendelet rendelkezik.

A tájvédelmi körzet kiterjedése 9338 ha. A természetvédelmi területen a vízjárástól, vízállástól, keletkezésüktől függően több egymástól eltérő növénytakasulású és faunájú területeket különböztethetünk meg. (A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának kiadványában, és a Közép-Tiszaí Tájvédelmi Körzet honlapján ismertettek alapján).

Tiszasüly

014, 015, 016/1, 016/2, 017/1, 017/2, 018, 020, 021, 022/3, 022/4, 022/5, 022/6, 023/1, 023/2, 024, 028/2, 031, 039/2, 045/1, 045/2, 045/3, 050/2, 051/4, 056, 057/1, 057/2, 0570/1, 0571/1, 0571/2, 0572, 0573, 0574, 0575, 0576/1, 0577, 0578

Helyi jelentőségű védelemre javasolt természeti érték: facsoport, fasor

- *Fekete fenyő (Pinus nigra)* Móra Ferenc tér

g.) Az örökségi értékek elemzése

Tiszasüly község Önkormányzata a településrendezési terv keretein belül számba vette, és feltérképezte mindazokat a helyi jelentőségű természeti, művi, településszerkezeti értékeket, melyek a település kialakulásával kapcsolatosak, melyekhez történelmi esemény kötődik, melyek a település életében meghatározóak, vagy az identitás, hovatartozás emlékei, jelképei. Fenti emlékekkel a helyi értékvédelmi vizsgálat részletesen foglalkozik.

A település rendelkezik helyi értékvédelmi rendelettel, melyben a Képviselőtestület a helyi védelem alá helyezésről rendelkezett.

Az elkészült helyi értékvédelmi vizsgálat mindazokat az értékeket számbavette, melyek a helyszíni vizsgálatok alapján az értékvédelmi vizsgálat készítői szerint, egyeztetve a településsel építészeti, kultúrtörténeti, természeti értéket képviselnek.

h.) Területhasználat és területi állapot a kulturális örökség összefüggésrendszerében

A belterületen a területhasználat jellemzően lakó, illetve kis kiterjedésben gazdasági jellegű. A védelemre tervezett művi alkotások elsősorban lakó, illetve intézményi funkciójú környezetben találhatók. A településrendezési terv olyan beavatkozást nem irányoz elő, amelyek a helyi védelemre tervezett épületeket, illetve azok környezetét kedvezőtlenül befolyásolná, a kialakult települési arculatot megváltoztatná.

Azon helyi védelem alatt álló művi alkotások, melyek jelentős kiterjedésű zöldfelületen helyezkednek el a településrendezési terv a zöldfelületek további fenntartását, és védelmét tartalmazza.

3. ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI MUNKARÉSZ

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY RÉGÉSZETI FEJEZET

TISZASÜLY TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉHEZ

KÉSZÍTETTE:
DR. CSÁNYI MARIETTA
RÉGÉSZ, ÖRÖKSÉGVÉDELMI SZAKÉRTŐ
SZOLNOK, 2015. FEBRUÁR
e-mail: csanyi@djm.hu
dr.csetta@gmail.com

Jelen örökségvédelmi hatástanulmány a Kiszelovics és Társa településtervező Kft. megbízásából készült. Az örökségvédelmi hatástanulmány készítését a településrendezési eljárás során a 2001. évi LXIV. törvény (Hatálya: 2004. május 1-től.) 66.§ (2) bekezdése írja elő, annak szempontjait, tartalmi követelményeit a 295/2012. (XII.20.) Kormányrendelet szabályozza. Tiszasülyre vonatkozóan korábban már készült örökségvédelmi hatástanulmány, de az tíz évnél régebbi, tehát a jelen fejlesztésekkel kapcsolatban újra szükségessé vált elkészítése.

E hatástanulmány a hatályos jogszabályok figyelembe vételével készült.

TARTALOMJEGYZÉK

I. MÓDSZERTANI KÉRDÉSEK	18
II. általános geográfiai-régészeti értékelés (Vizsgálat 1.)	21
II.1. Földrajzi bevezetés és településrégészeti jellemzők.....	21
II.2. A belterület különleges földrajzi-régészeti értékelhetősége	22
II.2.1. Belterület	22
III. A régészeti védettség részletezése(VIZSGÁLAT 2)	23
III.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek	23
III.1.1. Azonosítatlan régészeti lelőhelyek	23
III.1.2. Feltétlenül kikerülendő, földmunkával nem bolygatható lelőhelyek (1. kategória)	23
7. lelőhely, Profnoki-dűlő.....	23
8. lelőhely, Szilér-dűlő.....	23
9. lelőhely, Nyárfás (Bárány-járás) I.	23
10. lelőhely, Nyárfás (Bárány-járás) II.	24
III.1.3. Megelőző feltárást igénylő régészeti lelőhelyek (2. kategória).....	24
1. lelőhely, Dudi	24
2. lelőhely, György-ere-dűlő vagy Sebes-éri dűlő I.	24
3. lelőhely, György-ere-dűlő vagy Sebes-éri dűlő II.	24
4. lelőhely, Nedves-dűlő	24
5. lelőhely, Sajfók	24
6. lelőhely, Éhhalom vagy Nagyegyházi-halom	24
III.2. Régészeti érdekű területek (3. kategória).....	25
IV. Hatáselemzés: a településtervezési koncepcióban szereplő módosítások és a régészeti védettség viszonya	26
V. ÖSSZEFOGLALÁS	27
VI. MELLÉKLETEK FELSOROLÁSA.....	28

I. MÓDSZERTANI KÉRDÉSEK

2001. évi LXIV. törvény, 66. § 208 (1), 209.: Örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település fejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Amennyiben a fejlesztési koncepció készítésekor nem készült, vagy a rendezés alá vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni.

Ha a fenti törvényt, a törvény szellemének megfelelően, a régészeti örökség védelmében értelmezzük, akkor a legfontosabbnak azt tarthatjuk, ha a tervezett települési módosítások, építkezések, beruházások, tekintettel a lelőhelyek ex lege védettségére, lehetőleg nem érintik a régészeti lelőhelyeket (Kötv. 2001. évi LXIV. törvény „19. § (1) A földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal - beleértve az ásványi vagyon kitermelését is - (a továbbiakban: fejlesztések, beruházások) a régészeti lelőhelyeket kormányrendeletben meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.

(2) A régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. Amennyiben a feltáráson előkerülő régészeti leletek a helyszínen nem őrizhetők meg, azokat kormányrendeletben meghatározottak szerint kell elhelyezni.”)

A régészeti védettség Tiszasülyön előforduló két főformája, a *nyilvántartott régészeti lelőhely* (Kötv. 2001. évi LXIV. törvény „20. *Régészeti lelőhely*: nyilvántartásba vett, e törvény által általános védelem alatt álló, földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatók.”) és a *régészeti érdekű terület* (Kötv. 2001. évi LXIV. törvény „17. *Régészeti érdekű terület*: valamennyi terület, természetes vagy mesterséges üreg és a vízmedrek azon része, amelyen, illetve amelyben régészeti lelőhely előkerülése várható vagy feltételezhető”).

A régészeti védettség két fenti formája a beruházóra nézve más-más jogi kötelezettséggel jár, ezért hangsúlyozott megkülönböztetésük indokolt. Számozásuk azonban mindezek ellenére folyamatos, mivel a tervlapokon egyébként is nagyon sok jel ill. számjegy szerepel, s csak zavart okozna egy újabb 1-gyel induló számsor. A védettség kétféle formájának megkülönböztetésére ezért azt a módszert követtem, hogy a számsor elejét a nyilvántartott régészeti lelőhelyek kapták meg, a másik felét a régészeti érdekű területek. Így a folyamatos számozás ellenére egy-egy elkülöníthető tömbben található a védettség e két formája (így tanulmányozható a táblázatban is).

A nyilvántartott lelőhelyek listáját a Forster Központ adatbázisa alapján vesszük sorra. Ez a lista a 2015. januári állapotot tükrözi. ill. kiegészül három azonosítatlan lelőhellyel, ahonnan a DJM régészeti gyűjteményében található néhány tárgy származik, közelebbről Eszerint jelenleg, Tiszasüly közigazgatási területén belül mindössze 10 régészeti lelőhely ismert.

Tiszasüly esetében ez azt jelenti, hogy **1-10. sorszám**on, a régészeti lelőhelyek, **11-32. sorszám**on a régészeti érdekű területek szerepelnek. A különbséget formálisan is igyekeztem kifejezni. A régészeti érdekű területek mellé írott számok négyszögletes keretben, a munkatérképen, a szöveges részben és a táblázatban pedig zárójelben szerepelnek. A munkatérképen a lelőhelyek ill. régészeti érdekű területek körberajzolásában is különbség van. (L. később a mellékletek magyarázatánál!) Mindezt azért hangsúlyoztam ilyen részletességgel, mert fontos, hogy az általam (általunk) alkalmazott megkülönböztető jelek

vagy csoportosítások megfelelően tükröződjének a településrendezési terv szöveges részeiben és tervlapjain egyaránt.

Tekintve azonban, hogy a településfejlesztés állandó és soha le nem záruló folyamat, szükséges a fejlesztésekkel egyelőre nem érintett területeken is:

1. Az adott településre vonatkozóan valamennyi, a múzeumi adattárakban, esetleg helytörténeti gyűjteményekben, szakirodalomban, levéltárakban fellelhető vagy helyi lakosok közléseiből nyert információk alapján megismert és valamilyen módon nyilvántartott régészeti lelőhelyek számba vétele.
2. Az adott településre vonatkozóan minden olyan hely számba vétele, ahol régészeti lelőhely valószínűsíthető. Ezek a régészeti érdekű területek.

Az itt vázolt, teljességre törekvő komplex módszerrel — becsléseink szerint — a valóságban meglévő régészeti lelőhelyeknek mintegy 70 %-át tudjuk feltüntetni.

*A minél teljesebb településrégészeti rekonstrukció azért kulcsfontosságú, mert az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti fejezetének éppúgy célja a leletek - lelőhelyek megmentése, védelme, mint a beruházások elősegítése azzal, hogy **felhívja a figyelmet a lelőhelyekre, a feltárásukkal járó költségekre (melyek A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. Törvény értelmében a beruházót terhelik), a feltárások időtartamára, a feltétlenül kikerülendő, szigorúan védett helyekre, hogy — lehetőség szerint — csak elvétve fordulhasson elő, hogy a már folyó kivitelezési munkálatokat kelljen hosszú hónapokra felfüggeszteni a nem várt leletek előkerülése miatt.***

A régészeti védeltség fenti, törvényben definiált két formájába tartozó területek Tiszasülyön a beruházóra háruló kötelezettségek szempontjából három kategóriába sorolhatók. Az első kettő kategória a nyilvántartott lelőhelyek körén belül található, a 3. kategória a régészeti érdekű területekkel azonos. Bár a beruházásokkal érintett területeken végzendő régészeti tevékenységről az örökségvédelmi hatóság határoz, az alábbi csoportosítás a törvény előírásainak figyelembe vételével készült.

Nyilvántartott lelőhelyek:

1. **A feltétlenül kikerülendő lelőhelyek:** a halmok (településdombok és/vagy temetkezési helyek) (A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján természetvédelem alatt is állnak), esetleg a középkori templomhelyek és más kiemelt jelentőségű, védett lelőhelyek.

A halmokkal kapcsolatban fontos tudnivaló, hogy nem csupán magának a halomnak a bolygatása tilos, hanem 30 méteres körzetén belül minden talajmozgatással járó munka.

2. **Megelőző feltárássra kötelezett régészeti lelőhelyek.** A többi nyilvántartott lelőhely, amennyiben a beruházást másutt nem lehet megvalósítani.

Régészeti érdekű területek:

3. **Terepbejárást, próbaásatást, esetleg szakfelügyeletet igénylő helyek:** Geomorfológiai sajátosságok alapján (pl. egykori vagy ma is élő folyómedrek árvízmentes partjai, árterek kis kiemelkedései, vizenyős rétek kiemelkedő földnyelvei stb.) régészeti érdekűnek definiált területek, ahol régészeti lelőhely valószínűsíthető — olyan településeken, ahol módszeres terepbejárások nem folytak.

A **terepebejárás**, mint felderítő régészeti tevékenység csak abban az esetben hozhat kielégítő eredményt, ha a régészeti lelőhely település, melynek felszínközeli jelenségeit, leleteit a mezőgazdasági tevékenység felszínre hozhatja; a mélyben meghúzódó temetők sírjait azonban a véletlen csak nagy ritkán hozza napvilágra. Ezt a

hiányosságot küszöböli ki a **próbaásatás** ill. a földmunkát kísérő **régészeti szakfelügyelet**, mely egyértelműen eldönti az adott terület régészeti érintettségét.

Tájékoztató adatok:

A beruházással kapcsolatos régészeti feladatok tekintetében az örökségvédelmi szakhatóság állásfoglalása a mérvadó. (393/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról 2. § (1)1 A Kormány Kötv.-ben, e rendeletben, valamint más jogszabályokban meghatározott, a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével (a továbbiakban: örökségvédelem) kapcsolatos hatósági feladatok ellátására

a) első fokú örökségvédelmi hatóságként az 1. mellékletben felsorolt illetékes járási (fővárosi kerületi) hivatal építésügyi és örökségvédelmi hivatalát (a továbbiakban: járási építésügyi és örökségvédelmi hivatal) az 1. mellékletben meghatározott illetékességi területtel... jelöli ki.” Tiszasüly esetében: Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hatóság, Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel)

Külön jogszabály vonatkozik a nagyberuházásokra.

A tervezett beruházások tekintetében a beruházónak nyilatkoznia kell arról, hogy azok nagyberuházásnak minősülnek-e. („31. Nagyberuházás: a Kormány által rendeletben nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánított beruházás, a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény hatálya alá tartozó beruházás, a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. által kezelt egyéb beruházás, és a **részben vagy egészben európai uniós forrásból megvalósuló beruházás, továbbá az a beruházás, amelynek megvalósítási költségeit teljes egészében a központi költségvetés fedezi**, vagy amely tekintetében az Évt. szerint összevont telepítési eljárást kezdeményeztek, vagy amely tekintetében az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény szerint összevont integrált eljárást kezdeményeztek. ... 20/A. § (1) Nagyberuházás, valamint a kisajátításról szóló törvény szerinti közérdekű cél megvalósítása esetén előzetes régészeti dokumentációt kell készíteni. Egyéb esetekben előzetes régészeti dokumentáció készíthető különösen a földterület-kiválasztás során, a hatósági engedélyezési eljárásokat megelőzően. Kormányrendelet előzetes régészeti dokumentáció készítését kötelezővé teheti. 2) Az előzetes régészeti dokumentáció - ha kormányrendelet eltérően nem rendelkezik - nem pótolja a 22. § (2) bekezdése szerinti próbafeltárást. (3) Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítéséhez szükséges régészeti feltárások költségei - nemzetgazdasági szempontból indokolt esetekben - a központi költségvetésből fedezhetőek.”)

Fontos tudnivaló: A terepbejárással, próbaásatással vagy szakfelügyelettel ill. az előzetes régészeti dokumentáció elkészítésével nem zárulnak le okvetlenül a régészeti tennivalók. E munkák a felderítést célozzák, azok eredményétől függően további régészeti kutatásokra, azaz megelőző feltárássra is szükség lehet.

Egyedi esetekben felállíthatunk további alkategóriákat — javaslatunk, tanácsaink vagy éppen sajátos helyi körülmények alapján. Ilyen lehet pl. olyan lelőhely, mely nagyon intenzívnek mutatkozik már a felszíni megfigyelések alapján is, s ezért feltárása igen költséges és időigényes. A beruházás nem tilos e helyeken, csupán nem javasolt. Tiszasüly területén a kutatottság hiányosságai miatt egyelőre ilyen területet nem ismerünk.

II. ÁLTALÁNOS GEOGRÁFIAI-RÉGÉSZETI ÉRTÉKELÉS (VIZSGÁLAT 1.¹)

II.1. Földrajzi bevezetés és településrégészeti jellemzők

Tiszasüly a Tisza jobb partján fekvő település. Természeti környezetét a Tisza alakította, geomorfológiailag pedig az észak-alföldi hordaléklejtő déli nyúlványán terül el.² Kevésbé tagolt, 85-88 m tengerszint feletti magasságú felszínét zömében réti talajok borítják. Természetföldrajzi képét az elmúlt évezredek alatt alaposan megváltoztatta az ember. A Tisza egykori medrei részben kiszáradtak, részben halastavak létesültek helyükön, másokban csatornák víze folydogál lassan. Tiszasüly környékére jellemző az egész területet behálózó csatornarendszer, melynek kiépítése eleinte rizstemesztéssel függött össze, de a szántók öntözésére, a belvíz levezetésére, a halastavak vízcseréjére a gazdálkodásnak ma is fontos eleme. Mindezekről a változásokról azonban eleink mitsem tudtak, a régészeti lelőhelyeket ott kell keresnünk, ahol a még érintetlen természeti környezet a letelepedést lehetővé tette.

Tiszasüly területének nagy része régészeti kutatási szempontból fehér foltnak tekinthető, amennyiben a régészeti tevékenység csak a véletlen folytán előkerült leletek mentésére vagy összegyűjtésére korlátozódott. A bevezetőben jelzett módszert alkalmazva mégis felfedezhetünk olyan helyeket, melyek minden bizonnyal otthont kereső elődeink figyelmét sem kerültk el. Folyó menti fekvése ellenére azonban Tiszasülyön, éppen felszínének tagolatlansága folytán nagy területeket boríthattak el régen a pangó vizek, ezért viszonylag kevés letelepedésre alkalmas rész maradhatott szabadon. A falu határának dűlőnevei, amennyiben nem tanyatulajdonost vagy majorságot jelentenek, többnyire vizenyős területekről, legelőkről árulkodnak: Kis-Nedves-dűlő, Gémes-dűlő, Bábices-dűlő, Bárányjárás, Gólyás. (Nem véletlen, hogy a Vásárhelyi-terv éppen ezen a vidéken alakította ki a Hanyi-Tiszasülyi vésztározót.)

Tiszasüly 1872-ben alakult önálló településsé. Ha a magyar település előzményét keressük, az adatok arra utalnak, hogy közigazgatási határán belül őseink már a honfoglalás korában megtelepedtek (L. később: Éhhalom). Írott források Szentkirályt a tatárjárásig virágzó településként említik, a falu északnyugati határán fekvő Halap pedig XIII. századi oklevélben szerepel.³ A dűlők földrajzi neve őrízte egy darabig emléküket, az új térképen azonban sajnos már nem találjuk.⁴ A hódoltság idején a hatvani szandzsákhoz tartozó falut egy időre elhagyták lakói, majd a XVII. Század végén újra községként említik.

¹ 395/2012. (XII. 20.) Korm. Rendelet az örökségvédelmi hatástanulmányról; 1. melléklet

² Bulla Béla: Magyarország természeti földrajza. Budapest, 1964. 98-99..

³ Mivel Halap már dűlőként sem szerepel a térképeken, a mai településtől északnyugatra való helyezése talán téves. Nem lehetetlen, hogy Kolop-fürdő őrzi nevében a középkori falu emlékét.

⁴ Magyarország megyei kézikönyvei. 10. Jász-Nagykun-Szolnok megye kézikönyve, CEBA Kiadó 1998. 582-583.

Bár módszeres, Tiszasüly egész területére kiterjedő régészeti terepbejárás nem történt,⁵ a szolnoki múzeumi adattárból, a régészeti gyűjteményből tudjuk, hogy Tiszasüly térségében – más alföldi településekhez hasonlóan - már Kr. előtt 4-5. évezredben megjelentek az első élelemtermelő közösségek, s ettől kezdődően a környék folyamatosan lakott volt; a gazdag élővilágú vizek partjait újra meg újra birtokba vették elődeink. A Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése nevű vízügyi program tervezésekor 2003-ban a múzeumtól adatokat kértek – többek között – a Hanyi-Tiszasülyi tározó területéről ill. annak határain túl mintegy 5 km szélességű sávra kiterjedően a régészeti érintettség megállapítására. Magának a tározó gátjának ill. az anyaggyerő helyeknek a bejárása még a munkálatok előtt megtörtént. Ennek alapján készült el az örökségvédelmi hatástanulmány és került sor később a megelőző feltárásokra. Tiszasüly közigazgatási határán belül mindössze egyetlen, nagyon szórványos régészeti lelőhelyet lehetett felderíteni. (L. később: 4. lelőhely, Nedves-dűlő). A tározó építésekor azonban még egy lelőhely került elő, (L. később: 5. lelőhely) Az előzetes adatszolgáltatás a tározón kívüli 5 km széles sávra csupán térképi kutatómunkára támaszkodott, azok a lelőhelyek tehát csak valószínűsíthetők, ezért jelen tanulmányban régészeti érdekű területként szerepelnek. Kivétel képeznek a halmok, szám szerint négy darab, melyek a térkép alapján biztosra vehetők, megőrzésük kötelességünk.

Az 9180 ha alapterületű falu közigazgatási határán belül a fent vázolt földrajzi adottságok miatt mindössze 10 régészeti lelőhelyet és 22 régészeti érdekű területet vehetünk számba. Leírásukat a fent megjelölt kategóriák szerint csoportosítva tárgyaljuk.⁶ Három olyan régészeti lelőhely ismert még a település területéről, melynek lokalizálására az adatok nem elegendők; ezek az azonosítatlan régészeti lelőhelyek, római számmal jelölve.

II.2. A belterület különleges földrajzi-régészeti értékelhetősége

II.2.1. Belterület

E tanulmányok célkitűzését figyelembe véve, a belterület, azaz jelen esetben maga a falu, speciális vagy még inkább, ellentmondásos területnek tekinthető. Minden település, így Tiszasüly is, előreláthatólag a legtöbb fejlesztést, beruházást a belterületen kívánja megvalósítani: itt épülnek a házak, üzletek, létesülnek parkok, szabadidő központok, falusi turizmust szolgáló változtatások stb.— minden, mely a lakosság érdekeit szolgálja. *A település központja, majd a köré csoportosuló épületek sora, az alapító ősök bölcsességének köszönhetően, az esetek többségében, a földrajzilag legoptimálisabb területet foglalja el.* Feltételezhetjük tehát, hogy a mai településen, az álló házak alatt-között őskori, ókori, népvándorlás kori, középkori lelőhelyek bújnak meg, melyeket éppen a beépítettség miatt nem tudunk feltérképezni, s csak földmunka során véletlenül kerülhetnek felszínre. Mindezek folytán az a furcsa helyzet áll elő, hogy a múzeumi nyilvántartások alapján éppen a letelepedésre mindenkor legalkalmasabb terület tűnik lelőhelymentes vagy régészetileg ritkán lakott övezetnek. A valóságban azonban a belterületen minden “kapavágásnál” számítani kell leletek előkerülésére.

⁵ Módszeres terepbejárást csak a település határában végigfektetett MOL gázvezeték nyomvonalában végeztünk és így három lelőhelyet térképeztünk fel. (1., 2., 3. lelőhelyek)

⁶ A folyton változó, a lakosság emlékezete alapján át-áthelyeződő dűlőneveket az EOVS térkép alapján, ha ott nincs dűlőnév, akkor a földhivatali térkép alapján adjuk meg.

III. A RÉGÉSZETI VÉDETTSÉG RÉSZLETEZÉSE (VIZSGÁLAT⁷ 2)

III.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

III.1.1. Azonosítatlan régészeti lelőhelyek

Az alábbiakban római számmal jelölve három olyan lelőhelyet sorolunk fel, melyet a régészeti leltárkönyv bejegyzése alapján közelebbről nem tudtunk azonosítani, csak nagyjából sejteni lehet, hogy hol keresendő az a határrész, ahol a leletek előkerültek.

I. lelőhely, Tiszasüly-Halastó

A régészeti leltárkönyv szerint őskori kőbalta származik innen. (Feltehetően a halastó építése közben került elő.)⁸

II. lelőhely, Tiszasüly-Rizstelep

A régészeti leltárkönyv szerint őskori kőbalta származik innen is. (Feltehetően a rizsfölddel kapcsolatos földmunkák közben.)⁹

III. lelőhely, Tiszasüly-a falutól ÉNy-ra, 3 km-re

Szarmata edénytöredékek és egy csonteszköz került elő.¹⁰

III.1.2. Feltétlenül kikerülendő, földmunkával nem bolygatható lelőhelyek (1. kategória)

7. lelőhely, Profnoki-dűlő

A falutól délre, az É-D-i irányú 102. sz. csatorna keleti partján, a csatorna vonalával megegyező irányú ovális kiemelkedés, melynek keleti szélén halomszerű kiemelkedés. Feltehetően kurgán, temetkezési hely.

8. lelőhely, Szilér-dűlő

A falutól délre, a 102. csatornától keletre, a 81., 192. és a 102. sz. csatorna által közrezárt szögben a 81. sz. csatornától délre kis halom magsodik. Kurgán, rézkori (?) temetkezési hely.

9. lelőhely, Nyárfás (Bárány-járás) I.

A falu északi határrészén, a Jászsági és a 61-1. sz. mellékcsatorna által közrezárt nyárfaerdő kis tisztásán álló két halom délnyugati tagja. Feltehetően kurgán, rézkori temetkezési hely.

⁷ L.az 1.sz. lábjegyzetet

⁸ DJM Régészeti gyűjtemény. Ltsz.:68.38.1.

⁹ DJM Régészeti gyűjtemény. Ltsz.:68.39.1.

¹⁰ DJM Régészeti gyűjtemény. Ltsz.:68.52.1-3.

10. lelőhely, Nyárfás (Bárány-járás) II.

A falu északi határ részén, a Jászsági és a 61-1. sz. mellékcsatorna által közrezárt nyárfaerdő kis tisztásán álló két halom északkeleti tagja. Feltehetően kurgán, rézkori temetkezési hely.

III.1.3. Megelőző feltárást igénylő régészeti lelőhelyek (2. kategória)

1. lelőhely, Dudi

Földrajzi leírás: Tiszasüly Dudi nevű határ részén, a településtől távol D-re, Tiszasüly-Jászladány-Besenyszög határszögletben a Besenyszögre vezető műúttól K-re lévő csatornától tovább K-re, kb. 200 m-re kb. 150 m átmérőjű körben újkőkori és római kori szarmata telepre utaló nyomok.¹¹

2. lelőhely, György-ere-dűlő vagy Sebes-éri dűlő I.

Tiszasülytől NyD Ny-ra, a falutól távol, a besenyszögi határ közelében, a Tiszasülyre vezető műúttól É-ra kb. 3-400 m-re, a Sebes-ér vagy Györgyele-ér által körbefolyt lapos kiemelkedés közepén helyezkedik el a lelőhely. Rajta római kori szarmata telepre utaló leletek.¹²

3. lelőhely, György-ere-dűlő vagy Sebes-éri dűlő II.

Tiszasülytől Ny-ra, a Tiszasülyre vezető műúttól É-ra kb. 800 m-re, a Sebes-ér vagy Györgyele-ér által körbefolyt lapos kiemelkedés szegélyén, az ér és a csatorna D-i partján helyezkedik el a lelőhely. Újkőkori telepre utaló leletek.¹³

4. lelőhely, Nedves-dűlő

Tiszasülytől ÉNY-ra, a Jászsági (1. sz) főcsatorna és a J-II-2 jelű csatorna szögletében a tározó építéséhez kijelölt A2 anyagnyerőhelyen digógödör közelében egymásól kb. 300 m-re egy-egy őskori cserép jelezte a megtelepedést. A földmunkák során csak szórványos telepjelenséget észleltünk.¹⁴

5. lelőhely, Sajfok

A lelőhely a Jászsági-főcsatorna bújatójának építésekor, a Hanyi-Tiszasülyi tározó munkálatai kapcsán látott napvilágot. Az építési munkálatokkal egyidőben leletmentésre is sor került. Az ásatás szarmata település objektumait tárta fel. A lelőhely nagy valószínűséggel dél felé is folytatódik (L. később: 32. sz. régészeti érdekű terület).¹⁵

6. lelőhely, Éhhalom vagy Nagyegyházi-halom

A Tiszasüly-Jászladányi műút és a Besenyszögi főcsatorna által közrezárt homokhát a Görbe.major mellett, az egykori Rákóczi-Tsz homokbányájának területe és környéke. Homokbányászás közben 1967-ben késő bronzkori, római kori szarmata telepet, honfoglalás kori temetőt bolygattak meg ill. részben el is pusztítottak. A bányászat tovább folyt, az 1980-

¹¹ DJM Régészeti Adattár. Ltsz.: 459-2000.; KÖH nyilvántartási szám: 22746

¹² DJM Régészeti Adattár. Ltsz.: 459-2000.; KÖH nyilvántartási szám: 22749

¹³ DJM Régészeti Adattár. Ltsz.: 459-2000.; KÖH nyilvántartási szám: 22754

¹⁴ DJM RégAd ltsz.:1353–2003; 1469-2006. Az említett hatástanulmányban a III. sz. régészeti érdekű területtel azonos.

¹⁵ Zsoldos Attila: Jelentés helyszíni szemléről Tiszasüly, Sajfok, 2010. KÖH 600/2022/2010

as években újabb honfoglaláskori leletek jutottak a múzeumba. A tartós bolygatás ellenére a temető egy része – reményeink szerint – még sértetlen.¹⁶

III.2. Régészeti érdekű területek (3. kategória)

(11) *Zana-tanya*: A falutól messze DNy-ra, a besenyszögi műút keleti oldalán É-D-i irányú földhát.

(12) *Gólyás*: Tiszasüly északi határát képező csatorna szögletében Ny-K-i irányú dombhát.¹⁷

(13) *Gémes-dűlő*: Tiszasülytől északnyugatra, a Görbe-majornál lévő kanyargós medrű halastó északi partján DNy-ÉK-i irányú magaslat.¹⁸

(14) *Gémes-dűlő*: A Jászsági (1.sz) főcsatornába torkolló Tiszasülyi I. sz. Főcsatorna déli partján, a 193. sz. csatornával közrezárt szögletben DNy-ÉK-i irányú magaslat.¹⁹

(15) *Keresztes-major*: A falutól északnyugatra, az I. Halastótól ÉK-re a 28. csatornáig nyúló, nagyrészt kibányászott dombhát.²⁰

(16) *György-ér-dűlő vagy Szénási-föld*: A falutól északnyugatra lévő III. Halastótól nyugatra, a György-ér-csatorna nyugati partján DNy-ÉK-i irányú dombhát.²¹

(17) *György-ér-dűlő*: Tiszasülytől nyugatra, a jászkiséri határszélen, közel a Palotási Állami Gazdaság épületeihez, a jászkiséri út keleti oldalán ÉNy-DK-i irányú földhát.²²

(18) *Éhhalom környéke*: A 6. lelőhelynél ismertetett dombhát folytatása. A szarmata és késő bronzkori telep valamint a honfoglalás kori temető feltehetőleg kiterjed a dombhát egészére.

(19) *György-ér-part*: Tiszasülytől északnyugatra, a jászkiséri és jászladányi műút kereszteződésétől északkeletre, a György-ér délkeleti partján húzódó dombvonulaton újkőkori telepre utaló leletek.²³

(20) *Ásvány-hát*: A falutól északra, a jászladányi műút keleti oldalán, a Tisza-parton a gátoldalhoz támaszkodó földhát.

(21) *Mentetlen*: A falutól északra a Tisza-parton, a Makkosi-csatorna torkolatától északra a gát és a folyó között húzódó É-D-i irányú földhát. Most nyárfás fedi.

(22) *Görbe-major-dűlő*: A falutól északnyugatra a Jászsági (1. sz.) főcsatorna keleti partján kettős kiemelkedés.

(23) *Bárány-járás*: A falutól északra a Jászsági (1. sz.) főcsatornától keletre, csatornák, földutak által közrezárt szögben háromszög alakú kiemelkedésen római kori szarmata telepre utaló leletek.²⁴

(24) *Pacsirtás-dűlő*: A falutól nyugatra, a III. Halastótól északra, csatornák által közrezárt négyszögben kettős kiemelkedés.

¹⁶ Selmeczi L., RégFüz Ser.I. (21.sz) 1968, 50., Fodor I.: Honfoglalás kori korongjaink származásáról. A verseci és tiszasülyi korong. FolArch XXXI (1980), 189-216.; DJM Régészeti Gyűjtemény Ltsz.:69.59.1.71., 71.8.1-17., 2001.89.1.; KÖH nyilvántartási száma: 25455

¹⁷ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 32. lelőhely

¹⁸ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 30. lelőhely

¹⁹ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 29. lelőhely

²⁰ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 31. lelőhely

²¹ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 25.. lelőhely

²² DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 24.. lelőhely

²³ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 27. lelőhely

²⁴ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 36.. lelőhely

(25) *Gólyás-dűlő*: A falutól nyugatra, a II-III.Halastótól északra kb. 2 km-re, a 78. sz. csatorna nyugati partján É-D-i irányú kis, ovális kiemelkedés.

(26) *Profnoki-dűlő*: A falutól délre, az É-D-I irányú 102. sz. csatorna nyugati partján, a csatorna vonalával megegyező irányú ovális kiemelkedés.

(27) *György-ér-dűlő*: A falutól ÉNY-ra, a jászkiséri határ közelében, a Jászladány-Tiszasülyi műúttól keletre kb. 500 m-re, az itt futó földút nyugati oldalán Ny-K-i irányú magaslat.

(28) *lelőhely, Leány-ág-dűlő*: A falutól délnyugatra, a jászkiséri és jászladányi műút kereszteződésétől nyugatra kb. 500 m-re, a 82. sz. csatorna (György-ér) északi partján NY-K-i irányú magaslat.

(29) *Bárány-járás*: A falutól északnyugatra, a Jászsági (1.sz.) főcsatorna, a 144. mellékcsatorna és a halastóból kiágazó csatorna által közrezárt partrész É-D-i irányú részletén római kori szarmata telepre utaló nyomok.²⁵

(30) *Bibices-dűlő*: A falutól északnyugatra, a Tiszasülyi 1. sz. főcsatornát déli oldalon kísérő parton újkőkori telepre utaló leletek. A régi és új térkép összevetése alapján részben megsemmisült.

(31) *György-ér-dűlő*: A falutól északnyugatra, a Tiszasülyi 1. sz. főcsatornát déli oldalon kísérő partvonulat a főcsatornába torkolló É-D-I irányú mellékcsatornától keletre.

(32) *Tisza-part*: A falutól északkeletre, a pélyi határ közelében, a Jászsági (1.sz.) főcsatorna és a Tisza közti szakaszon, az élő Tisza kanyarjától északra kb. 500 m-re. DNY-ÉK-i irányú magaslaton, melynek szélét megbolygatták a gát építések, újkőkori és szarmata településre utaló leletek kerültek elő.²⁶

IV. HATÁSELEMZÉS: A TELEPÜLÉSTERVEZÉSI KONCEPCIÓBAN SZEREPLŐ MÓDOSÍTÁSOK ÉS A RÉGÉSZETI VÉDETTSÉG VISZONYA

Az önkormányzat képviselőtestülete megszavazta a majdani fejlesztéseket. Ezek kivétel nélkül a belterületre tervezett beruházások. Elsősorban tirisztikai ill. sportcélokat kívánnak megvalósítani.

A beruházások természetesen kisebb-nagyobb földmunkával vagy legalábbis a felszín bizonyos bolygatásával járnak, ezért régészeti lelőhelyet veszélyeztethetnek. Ahogy azonban a II. fejezet erről szóló részében kifejtettük, a belterületre vonatkozó régészeti ismereteink meglehetősen hiányosak. Maga a falu közvetlenül a nagy folyó partján épült, bizonyosra vehetjük tehát, hogy ez a vízközelség minden időben ide vonzotta otthont kereső eleinket. Ha bármiféle beruházásra kerül sor, a régészeti szakfelügyeletet nélkül semmiféle földmunkát nem javasolunk.

E kérdésben azonban a megyei Szakhatóság dönt (*Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hatóság, Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékességi területtel*), minden esetben az szakhatóság állásfoglalása a mérvadó.

²⁵ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 35.. lelőhely

²⁶ DJM Régészeti Adattár, ltsz.:1353-2003.; Vásárhelyi-tervhez készült adatszolgáltatásban: JNSZ 33.. lelőhely

V. ÖSSZEFOGLALÁS

Tiszasüly területén a részleges régészeti kutatások és a térképi geomorfológiai megfigyelések alapján a régészeti védettség tekintetében 32 helyszínt tüntettünk fel, nem számítva azt a három lelőhelyet, melynek lokalizálása az ismert adatok alapján nem volt lehetséges. A nyilvántartott lelőhelyek közül 4 szigorúan védett halom, 6 lelőhely pedig szükségszerű bolygatás esetén megelőző feltárást igényel. A többi régészeti érdekű terület, melyeken régészeti leletek előfordulására számítani kell, ill. beruházás esetén terepbejárással és/vagy megelőző feltárással régészeti állapotfelmérést kell végezni. Ennek az előzetes kutatásnak az eredményétől függ, hogy szükséges-e megelőző feltárást végezni a helyszínen.

A régészeti feladatokkal kapcsolatban a szakhatóság dönt, esetünkben: Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hatóság, Szolnok, Jász-Nagykun-Szolnok megyei illetékségi területtel

Szükségesnek tartjuk egyszersmind felhívni a figyelmet arra, hogy - a régészeti lelőhelyek számára, jellegére vonatkozóan - az örökségvédelmi hatástanulmány megállapításai a címlapon feltüntetett időpontban érvényes állapotot tükrözik. A régészeti kutatások a megye területén továbbra sem állnak meg, a fenti településrégészeti kép ezért folyamatosan változik. Éppen ezért az ilyen hatástanulmány elsősorban tájékoztató, irányadó jellegű, de nem váltja ki az egyes, majdani építkezéseknél kötelező szakhatósági engedélyeztetést.

Dr. Csányi Marietta

régész

Rövidítések:

DJM = Damjanich János Múzeum

Ltsz.= leltári szám

RégFüz = Régészeti Füzetek

KÖH = Kulturális Örökségvédelmi Hivatal

FolArch = Folia Archaeologica

MNM=Magyar Nemzeti Múzeum

VI. MELLÉKLETEK FELSOROLÁSA

Térkép

A fenti ismertetés illusztrálására a rendelkezésre álló helyszínrajzi térképen

— színes foltok a nyilvántartott lelőhelyek

— színes körvonallal körberajzolt fehérén hagyott mezők a régészeti érdekű helyek.

Táblázat

— Az első oszlopban a lelőhelyek sorszáma szerepel

— A második oszlopban a dűlőnév

— A harmadik oszlopban a lelőhely jellege (Pl.: telep, temető, régészeti érdekű hely stb.)

— A negyedik oszlopban a szükséges ill. javasolt intézkedés

— Az ötödik oszlopban az EOV (Egységes Országos Vetület) térképlap száma

— A hatodik oszlopban a lelőhely EOV koordinátái

— A hetedik oszlopban a lelőhely tengerszint feletti magassága

— A nyolcadik oszlopban a KÖH azonosító

— A kilencedik oszlopban a helyrajzi szám

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Nyilvántartott azonosítatlan lelőhelyek								
Szám	Dűlőnév	Leelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordi-náták (x; y)	Tszf. m	KÖH azonosító	Hrsz.
I	Halastó		Nem lokalizálható					
II	Rizstelep		Nem lokalizálható					
III	A faluól Ény-ra, 3 km-re		Nem lokalizálható					
Feltétlenül kikerülendő régészeti lelőhelyek (1. kategória)								
No.	Dűlőnév	Leelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x;y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Hrsz.
7	Szil-ér-dűlő	Halom	Feltétlenül kikerülendő	67-433	x=746210 y=226210	86-87		
8	Szil-ér-dűlő	Halom	Feltétlenül kikerülendő	67-433	x=746240 y=225850	87		
9	Nyárfás (Bárány-járás) I.	Halom	Feltétlenül kikerülendő	67-413	x=749610 y=233560	87		
10	Nyárfás (Bárány-járás) II.	Halom	Feltétlenül kikerülendő	67-413	x=749680 y=233630	87		

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Megelőző feltárást igénylő nyilvántartott régészeti lelőhelyek (2. kategória)								
No.	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x;y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Helyrajzi szám
1	Dudi	Telep	Megelőző feltárás	57-122	x=743540 y=223760	85	22746	0302/5-6
2	György-ere-dűlő (Sebes-éri-dűlő) I.	Telep	Megelőző feltárás	67-344	x=743000 y=226550	87	22749	0342/1,5-6
3	György-ere-dűlő (Sebes-éri-dűlő) II.	Telep	Megelőző feltárás	67-344	x=742740 y=227000	87	22754	0342/5-6;0344/5;0344/58-67
4	Nedves-dűlő	Szórvány	Megelőző feltárás	67-431	x=748610 y=231620	85	67705	0538/3
5	Sajfok	Telep	Megelőző feltárás	67-414	x=750097 y=232595	86	73939	0424/2;0562/2
6	Éhhalom Nagygyézházi-halom	Telep Temető	Megelőző feltárás	67-344 67-433	x=744000 y=227550	90-91	25455	

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Régészeti érdekű területek (3. kategória)								
No.	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x; y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Hrsz.
11	Zana-tanya	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-344	x=743050 y=225630	87		
12	Gólyás	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-413	x=745875 y=232275	88		
13	Gémes-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=746650 y=230080	86		
14	Gémes-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=746750 y=230400	86,5		
15	Keresztes-major	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=749000 y=230350	86		

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Régészeti érdekű területek (3. kategória)								
No.	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x; y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Hrsz.
16	György-ér-dűlő Szénási-föld	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=744720 y=229550	86		
17	György-ér-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-342	x=742920 y=229065	87		
18	Éhhalom környéke	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-433	x=744330 y=227850	90		
19	György-ér-part	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=744080 y=228120	87-88		
20	Ásvány-hát	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-432	x=750060 y=229310	87-88		

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Régészeti érdekű területek (3. kategória)								
No.	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x; y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Hrsz.
21	Mentetlen	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-432	x=750120 y=231310	88		
22	Görbe-major-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=748830 y=230450	87-88,5		
23	Bárany-járás	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=749510 y=231720	87-87,5		
24	Pacsirtás-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=745000y=2 30580	86		
25	Gólyás-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=746130 y=231660	85,5-86		

Tiszasüly régészeti lelőhelyei

Régészeti érdekű területek (3. kategória)								
No.	Dűlőnév	Lelelőhely jellege	Intézkedés	Térképlap	Koordináták (x; y)	Tszf. (m)	KÖH azonosító	Hrsz.
26	Profnoki-dűlő	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-433	x=746120 y=227075	87-88		
27	György-ér-dűlő	Régészeti érdekű	Terepbejárás Próbaásatás	67-342	x=743420 y=228840	87-87,5		
28	Leány-ág-dűlő	Régészeti érdekű	Terepbejárás Próbaásatás	67-344	x=743250 y=227340	86		
29	Bárany-járás	Telep	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=749590 y=231920	87		
30	Bíbices-dűlő	Telep	Terepbejárás Próbaásatás	67-413 67-431	x=747000 y=232000	86-87		
31	György-dűlő	Régészeti érdekű	Terepbejárás Próbaásatás	67-431	x=747300 y=231910	86-87		
32	Tisza-part (Sajfok)	Régészeti érdekű terület	Terepbejárás Próbaásatás	67-413 67-414	x=75000 y=232520	87-88,5		

a.) Településhálózati és tájhasználati változás

A tervezett változások sem a településhálózatban, sem Tiszasüly településhálózati szerepében, sem a már kialakult, hagyományos tájhasználatban nem okoznak káros változást.

Az elmúlt időszakban a Vásárhelyi terv keretén belül megvalósult árvízi társulástároló a tájhasználatot jelentősen átalakította. Az elkövetkezendő időben ilyen mérvű változtatás nem tervezett.

A tervezett kerékpárutak, mind országos utak mellett tervezettek így a tájhasználatban változást nem okoznak.

A helyi művi értékvédelem alatt álló épületek, alkotások környezetében a terv olyan változtatást nem irányoz elő, amely fenti objektumok létét, funkcióját veszélyeztetné.

A terv előtérbe helyezte a természetvédelem érdekeit, a külterületen olyan beavatkozás nincs, amely a Közép - Tisza Tájvédelmi Körzet területét, és a Natura 2000 kiemelt jelentőségű különleges természetmegőrzési területeket és a Natura 2000 különleges madárvédelmi területeket érintené. A településrendezési terv a helyi természeti értékeket is számba vette, azok megőrzését és érintetlenül hagyását az önkormányzat fő szempontnak tekinti az értékvédelmi rendelet megalkotásában.

6.) Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

A településszerkezeti terv a tervezési akcióterületeken olyan módosítást nem tartalmaz, amely a település szerkezetében lényegi változást okoznának, figyelembe veszi a környező, már meglévő területhasználatokat, új területfelhasználási változást tömbön belül tartalmaz, a meglévő területhasználat védelmét szem előtt tartja, és azokhoz illeszkedik.

A terv készítése során a kialakult beépítettség, a jellemző beépítési forma figyelembe lett véve, és be lett építve a helyi építési szabályzatba és a szabályozási tervbe.

A lakóterületek fejlesztésénél mind a meglévő és kialakításra kerülő úthálózat, mind az infrastrukturális ellátási lehetőség figyelembe lett véve.

c.) Infrastrukturális változás

Infrastruktúra területén a településen nagyobb változások nem várhatók.

A tervezett kerékpárút nyomvonalak egyrészt elősegíti a települések közötti kerékpáros közlekedést, másrészt a belterület balesetveszélyes közlekedését küszöböli ki.

d.) Népeség, életmód, társadalom, kultúra változása

A településrendezési tervben szereplő változtatási szándékok nem irányulnak fenti tényezők megváltoztatására, inkább kedvezően hatnak e folyamatokra.

4. HATÁSELEMLÉZÉS

a.) Történeti településhálózati következmények

A kerékpárutak uniós forrásokat kihasználva, térségi összefogással valósíthatók meg.

b.) Természeti, táji hatások

A településrendezési tervnek a külterületre vonatkozóan káros természeti – táji hatása nincs. Tervezett természetmegőrzési terület, továbbá a külterület nem természetvédelmi területein a termőföld védelme, és a termőfölddel való takarékos gazdálkodás elve betartásával készült a településrendezési terv.

c.) Településkép feltárulásának változásai

A közúti hálózat nyomvonalában változás nem tervezett.

A településszerkezeti terv olyan beavatkozást nem irányoz elő, mely a településképet gyökeresen megváltoztatná.

d.) Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutatthatóságának vagy pusztulásának lehetőségei

A településrendezési tervben jelölt változások, közlekedési infrastrukturális fejlesztések a régészeti emlékek létét nem veszélyeztetik, feltárhatóságukat, illetve bemutatthatóságukat kedvezőtlenül nem befolyásolják.

e.) Történeti térbeli rendszerek alakulása

A településrendezési terv által tervezett változások nem érik el azt a léptéket, amely a történeti, térbeli rendszerek alakulását veszélyeztetné, azokra hatna.

f.) Műemléki együttesek, műemlékek jelentőségének alakulása

A településen egy műemlék épület / építmény található. Jelentősége valószínűleg az idővel növekszik. Jelentősége növekedésére elsősorban az idegenforgalom lehet hatással. Jelenleg a műemléki templom funkciója szerint működik, a rendeltetés szerinti funkcióját betölti, az idegenforgalom számára pedig nyitott és látogatható.

g.) Műemlékek fenntarthatóságának, megújulásának gazdasági esélyei

A műemléki védettségű római katolikus templom egyházi tulajdonban van.

h.) Településkarakter változásainak hatásai

A tervezett változások nyomán a településkarakter nem fog lényegesen változni, és a tervnek nem is ez a célja, hanem a jellemző települési karakter megőrzése, és megakadályozása a település negatív irányú átalakulásának.

i.) Környezeti terhelések és az épített örökség műszaki állapotának összefüggései

A településen áthaladó országos mellékutak forgalmi terhelése nem jelentős, így a közlekedésből származó környezeti ártalmakkal nem terheli a belterületet.

A potenciálisan veszélyesnek tekinthető vállalkozások, működő gazdasági területek belterületen nincsenek, és így nem gyakorolnak észrevehető mértékben káros hatást a művi értékek állapotára. A kijelölt gazdasági területek esetében a környezetük terhelhetőségére, a környezetük védelmére figyelemmel kell lenni.

j.) Folyamatok iránya, visszafordíthatósága

Az eddig leírtakra hivatkozva a településszerkezeti változások eredményei nem gyakorolnak olyan káros hatást a környezetre, amelyekkel kapcsolatban reálisan lehetne számolni a visszafordítás igényével.

k.) Kárenyhítés lehetősége, költsége, illetve ellentételezésének lehetőségei

Negatív hatások hiánya miatt ilyen károkkal, illetve ellentételezésükkel nem kell számolni.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

Tiszasüly község településrendezési terve olyan tervezett beavatkozást nem tartalmaz, nem irányoz elő, amely a helyi védelem alatt álló létesítményeket károsan befolyásolná.

A terv – az Önkormányzattal egyeztetve – a helyi értékvédelmi rendelethez alapozva figyelembe veszi a helyi értékeket, azok helyére vagy közvetlen környezetére építési tevékenységet nem enged.

A terv és a tervi beavatkozások a természetvédelem érdekeit figyelembe veszik, azok elsődlegességét biztosítják.

6. NYILATKOZAT

A településrendezési tervben foglaltak megfelelnek az örökségvédelmi jogszabályi előírásoknak.

Szolnok, 2015. November hó

Kiszelovics Ildikó

Vezető településtervező

Tervezői névjegyzékszám: TT-1-16-0238

Építész kamarai tagszám: 16-0238